

Öregember a napon

Azért a régi-régi bűnért az öreg Jákó nagyon megszenvedett. Az asszony nem felejtett, pedig több mint hatvan esztendeje vége annak a viharos időszaknak. Atyaisten! Hat évtizede! Nem, az szinte lehetetlen, ha nagyon akarja, csak a kezét kellene felemelni, kinyújtani, s tán kezében érezné újra annak az asszonynak a gyönyörűségét.

Az öreg Jákó halkán köhécselt. — Megdöglesz vén ördög? — Te... vén kurafi...!

Válassz nélkül hagyta feleségének a konyhából kiszűrődő szíkkait.

A ház falánál ült az udvaron, egy alacsony, magafaragta széken, hátát nekivetette a fehérre meszelt falnak. Gyengén sütött a nap, bogarak döngtek a levegőben, az udvaron az öreg eperfa lombjai már piros-cirmos termést dédelgettek. Összehúta mellén báránnyal bélelt, már kopottas bekecsét, zsiros kalapját a szemére billentette, hogy kímélje a napsugártól a híres-viofakék szemét, amelyek most már apró, ijedt kékbolyákká válnak pislogtak bele a világba minden áldott nap, mintha azt kérdeznék: Uram-atyám, lehetséges, hogy ez a nap is újra megvirradt? Jákó már a kilencvenharmadik esztendőjéig taposta, nyúlt öregemberré vált, de azért egészséges volt, az orvos, aki a legutóbbi tüdőgyulladásából kikezelt, azt mondta neki: Jákó bácsi, megüljük mi még a századik születésnapját. Valóban szerencsésnek mondhatta az életét, úgy elkerülte hosszú öregsége alatt a betegség, mintha itt akarna feledkezni a földön.

Felesége már tizenhárom esztendeje élőhalott. Fél teste béna, naphosszat egy tolókosiban ül, csak a nyelve maradt éles és kegyetlen, kegyetlenebb talán, mint bármikor is volt.

Tizenhárom esztendővel ezelőtt agyvérzést kapott, amikor kihozták a kórházból az orvos felkészítette a családot a várható legrosszabbra. Nos, az be is következett, mert a halál nem lehet olyan szörnyű, mint a tehetetlenség. A jobb kéz, a jobb láb, az egész test jobb oldala immáron átadta magát az enyészetnek, mert a nemlétezéssel egyenlő az érzéketlenség, a tehetetlenség. Veron úgy emelgette az anyját, mint egy gyereket, mosdatta, etette, törte a nyugósködését.

A család úgy határozott, hogy ő lesz az öregek eltartója. Úgy is ott lakott a szülői házban. A ház mellett végig az utcában már új épületek magasodtak, mellettük a szoba-konyhás vályogfalú épület valóságos kunyhónak tetszett. De hát mégis ház volt, meg lehetett húzódni benne. Volt udvara, hely a barom-

fiaknak, s egy tenyérnyi kert is tartozott hozzá.

— Rád íratjuk a házat lányom... Eltartasz érte bennünket.

Ez a dolog a testvérek lelkiismeretét némileg megnyugtatta, elaltatta. Persze. Ott van Veron, övé lesz a ház, viselje gondját az öregeknek. Azért gyakran be-benéztek hozzá. Vittek egy kis kóstolót, levest, húst a szü-lőknek. A testvérek között Veron volt a legfiatalabb. Nevetős, kerek arcú, tréfás kedvű. Szerettek vele dolgozni valaha a lányok, fiatal asszonyok. Mellette még a kapálás az aratás is könnyebb volt. Értette a tréfát, sohasem vette lelkére a dolgokat.

Mostanában keveset látták nevetni.

— Veron, beteg vagy? — kérdezte egy reggel a legidősebb nővére, amikor a piacról jövet beszaladt egy kis tejföllel, túróval.

Veron nem válaszolt, megkérte, segítsen az anyját átöltöztetni.

Az öregasszony elhízott a mozdulatlanságban.

— Lányom, te vagy az? Jaj, vigyél el engem innen. Én csak haggad akarok menni. Mindig is te voltál nekem a legkedvesebb gyermekem. Nem jó nekem itt lenni...

— Mi baja anyám? Veron-min-dent megád magának.

Az öregasszony ép bal kezét ökölbe szorítva fenyegetett.

— Veron?! Itt hágy fél napra is evvel a vén csirkefogó apáttal...

— Ugyan, anyám, nem ülhet mindig maga mellett. Dolga van az állatokkal.

Az öregasszony makacsul ismételte, hogy el akar innen menni.

Margit, a legidősebb testvér, felállt, kiment az udvarra, apjához. Az öreg, ha jó idő járt, rendszerint ide húzódott a házi perpatvar elől.

— Mi van, apám?

— Látod, lányom. Anyáddal nem lehet megenni egy fedél alatt. Veront megtépte reggel, amikor mosdatta. Pedig áldott teremtes. Az anyámba se volt jobb sorsom. Nézd-e, süteményt is sütött nekem, tudja, hogy mennyire szeretem az édeset. Ezért is leszidta anyátok.

— Ajjaj... — sóhajtott az öreg. — ...Nekem sincs mellette maradásom.

— Öregségükre békétlenkednek, apám...

— Nem hágy pihenni, nem hágy.

Az öreg Jákó lányára vetette libolya színű szemét, segélykérően.

— Folyton azt a régi históriát veti a szememre. Fáradt vagyok

lányom, öreg. Megtévedtem fiatal koromban, igaz. De végül is a családomat választottam — lásd-e? Anyátok sohasem bocsátott meg. Hatvan esztendeje marja a lelkemet.

— Vén kurafi!... — sipítozott benn a konyhában az öregasszony. — Még most is ezen jár az esze... Még most is a szép-asszonyt emlegeti...! Jaj, a gyalázatos!

— Hallod, lányom? Hallod?

— Elég legyen már, anyám. Rég volt, elmúlt — mondta Veron odabenn a konyhában az anyjának.

Nyílt a kapu. Maca, a három testvér közül a középső, magas, csontos, hirtelen öszült asszony jött, frissen szedett zöldbabot hozott.

— Nem vinnéd el anyánkat sétálni egy kicsit?

— Beáztattam a ruhát — mosok.

— Sohase visztek ki az utcára... Mindig csak itthon, a négy fal között vagyok — siránkozott az öregasszony. — Az lenne a dolgod, hogy törődj velem — ripakodott Veronra. — Rád hagytam a házat.

A vége az lett, hogy felöltöztették az öregasszonyt, beültették a tolókosiba, s Veron kivitte az utcára.

Az öreg Jákó megkönnyeb-bülten sóhajtott, aztán a zsebébe nyúlt, s rágcsálni kezdte az oda eldugott süteményt. Könynyű, mézszínű piskóta, vajjal, dióval töltve. Megérződött belőle az a pohárka rum, amellyel Veron meglocsolta. Az ízek szétolvadtak az öreg ínyén. Mmm... Mmmm...

Melege volt, szétnyitotta sovány mellén a bekecsét. Nagy, vörös tollú tyúkok kapirgáltak körülötte. Az öreg szórt nekik a morzsából. Meleg csend ölelte karjaiba. Ismerős, ritka nyugalom költözött a szívébe.

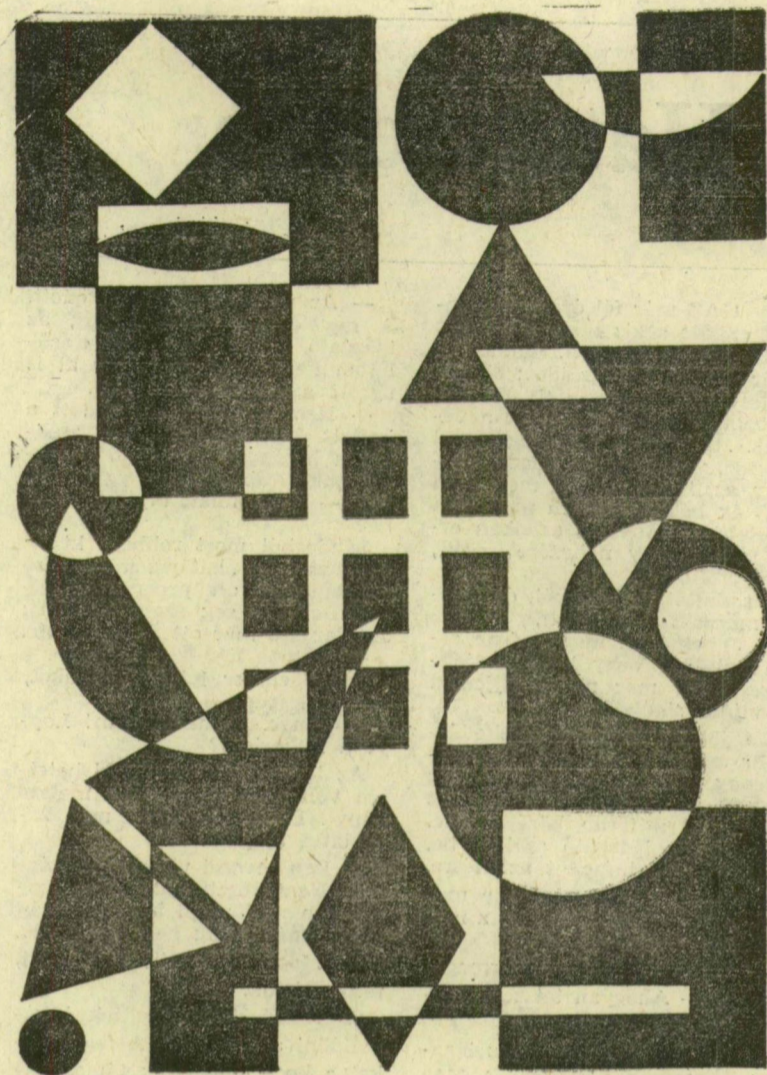
Kisannára gondolt, arra a régi asszonnyra, aki már vagy húsz éve kiköltözött a temetőbe. Jött felé, lehuny szempillái mögül, ifjan és gyönyörűen, mint hatvan esztendővel ezelőtt. Este jött mindig, a sötét udvaron át, s elbillentette az udvar kerítésdeszkáját. Kisanna a szomszédban lakott, s a haja mézszínű volt, mint ez a tészta, s a szeme bogár. Olyan csöndes volt mindig, és halk szavú, mint a hajnalok, amelyek meglepték őket. Kisanna férje börtönben ült, verekedés miatt. Nagy kocsmahős volt, falurossza, de az asszony soha sem panaszkodott. Azon a napon az asszony fát vágott, kinn az udvaron, tuskós, göcsörtös fát. Repdesett a mézszínű haja, és sötétkék vászonblúza a testére iz-zadt a nagy erőlködéstől.

— Mit csinálsz, Kisanna?

— Főzni akarok — mondta az asszony csendesen.

Jákó hátratólta fején a kalapját, s aztán szó nélkül belépett a kapun, és kivette a fejszét az asszony kezéből. Egész hétre való tüzelőt vágott, s behordta egy részét a konyhába.

Jó hűvös volt és ragyogó tiszta Kisanna konyhája. Töltött egy pohár könnyű, savanyú bort, és édes süteményt tett az asztalra.

Fehér Kálmán

Dekoráció

Nem ellenkezett, amikor a de-reka után nyúlt.

Egész nyáron át tartott ez a csodálatos boldogság. Tecon, a felesége, csúnyán elbánt Kisannával. Úgy szedte ki a kezei közül, de legféltettebb fegyvere mégis csak a nyelve volt. Nem a nyomorúság, ez távolította el őket mindjobbban egymástól.

Azzal fenyegetőzött, hogy mindent elmond az asszony férjének. Micsoda asszonyi fifika! Végül is ezzel tartotta sakkban Jákót, s éveken át táncoltatta, mint láncon a medvét. Az a szörnyeteg még agyonveri Kisannát!

Hát, így múlt ez az élet. Nincs nap, hogy ne hallaná felhánytor-gatni a rég elkövetett bűnt.

Főllt, és végigcsoszogott az udvaron.

— Vigyázzon, apám — mondta a középső lánya. — Nem szé-dül?

— Csöppet se — válaszolta.

Elballagott egészen a kertig, ahol virágzó krumpliindák kapaszkodtak a földbe. Jó lenne egy kis újkrumpli, petrezselymesen. Aztán tekintete elkalandozott, szemügre vette a házat, a tetőt, amelyet meg kellene javítani, a falat, amely meszelő után kiált. Mindez gyermekjáték volt

valaha, fiatalon. Csak meg ne öregedjék az ember.

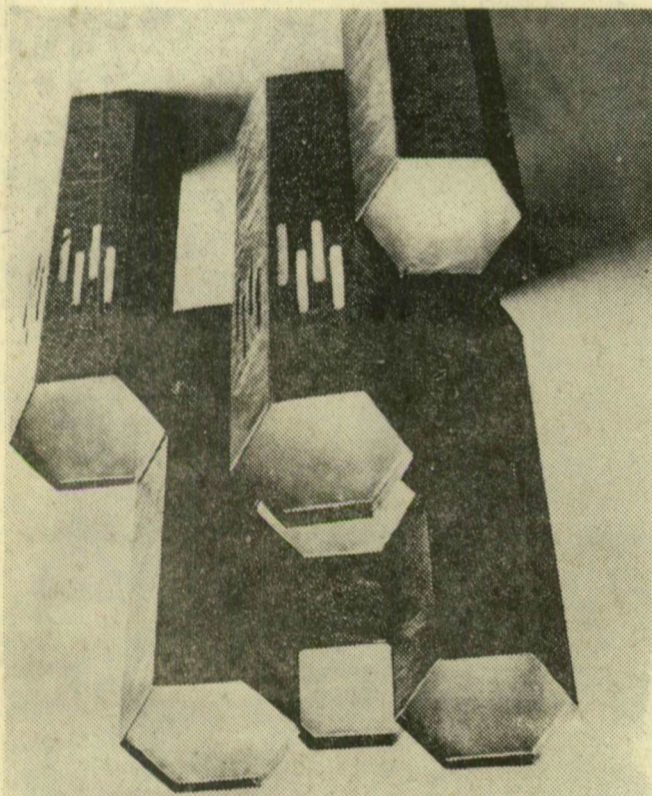
Megfordult, hogy újra elfoglalja helyét a napsütötte házfalnál, s mire odáig ért, kicsi remegéseket érzett a szíve körül, s mintha hosszú útról érkezett volna, úgy elnehezültek a lábai. — Csak elérjem még a széket — gondolta az öreg Jákó, és a fal mellett tapogatózva, lassan leült. Még látta az eperfa lombjai között megbúvó, már cirmosodó eper-szemeket, s a nagy sárgászöld, kapirgáló tyúkokat, egy szempillantással a napot is szívébe fogadta még, aztán mindez lassan távolodott, a hangokkal együtt, amelyek körülvették.

Nyílt a kapu, Veron betolta anyjával a tolókosit. — Már behozol? — zsémbeskedett az öregasszony. — Mindig csak benn vagyok a házban, a négy fal között, vagy az udvaron, ezzel a vénemberrel, de ez meg folyton csak hallgat, hallgat...

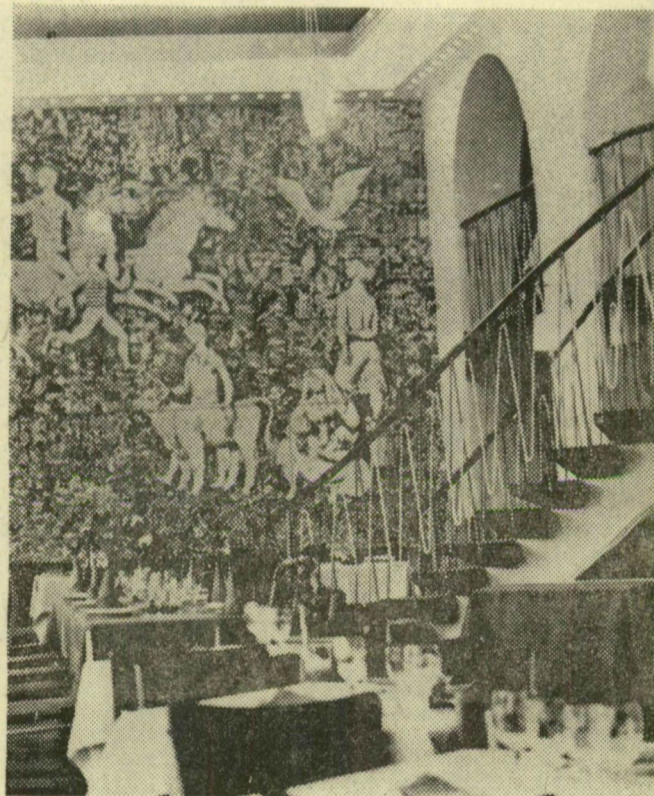
— Nem hallod, öreg?!

Nem, az öreg Jákó nem hallotta, fátyolos ibolyaszemével messzi nézett, mozdulatlanul. Talán a napot látta már, vagy egy mézhajú asszonyt?

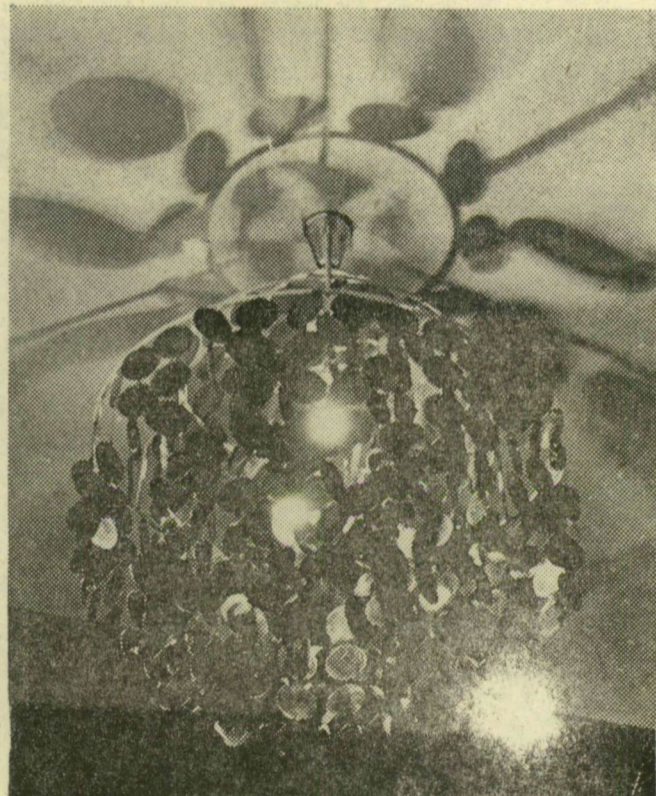
BALÁZS KATALIN

VILÁGÍTÓTESTEK A ROYAL BARRÁBAN. TERVEZŐ BELÓ PAL

A TISZA-SZALLÓ ÉTTERME. TERVEZŐ RÉDEI FERENC

SÁGI JÓZSEF VILÁGÍTÓTESTE AZ ÉGŐ ARANYBAN